vergadering **C194**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 30 maart 2023

Vlaams Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de samenwerking tussen kleuterscholen, de centra voor leerlingenbegeleiding en de centra voor ontwikkelingsstoornissen
– 2061 (2022-2023) 3

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het jaarrapport 2022 over het actieplan Levenslang Leren
– 2066 (2022-2023) 5

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de online tool 'De Onderwijzer'
– 1975 (2022-2023)
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de online tool 'De Onderwijzer' van Het Nieuwsblad
– 1991 (2022-2023) 9

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het aantal studenten dat zijn diploma hoger onderwijs behaalt binnen de daarvoor vastgestelde termijn
– 2044 (2022-2023) 15

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de samenwerking tussen kleuterscholen, de centra voor leerlingenbegeleiding en de centra voor ontwikkelingsstoornissen
– 2061 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Vanuit verschillende kleuterscholen bereikten ons noodkreten over de problematische wachttijden – dat gaat over verschillende maanden tot bijna drie jaar – in de centra voor ontwikkelingsstoornissen (COS'en) om kinderen te laten diagnosticeren op een ontwikkelingsstoornis.

Uit antwoorden van minister Crevits op een schriftelijke vraag van Suzy Wouters, nummer 633 van 3 juni 2022, en van mijzelf, nummer 436 van 17 februari 2023, blijkt dat er van alles schort aan de COS-werking. Ten eerste beschikt men niet over de correcte cijfers over het aantal wachtenden per centrum – er zijn maar vier centra –, noch over het aantal aangemelde kinderen per COS. Blijkbaar is de registratie hiervan overal verschillend en niet accuraat. Maar hoe dan ook is de wachttijd overal veel te lang. Ondanks extra middelen slaagden de centra er niet in om die wachtlijsten weg te werken.

In elk centrum zijn de resultaten over de gestelde diagnoses anders, met zeer grote verschillen die nauwelijks verklaarbaar zijn. Zo betroffen in 2021 37 procent van de diagnoses in Brussel een taalontwikkelingsachterstand of taalstoornis. In Leuven was dat 28 procent, in Antwerpen 44 procent, en in Gent slechts 8 procent. Daar praat iedereen blijkbaar perfect.

Het wordt de hoogste tijd om tussen die centra meer eenvormigheid te creëren, maar helaas liet minister Crevits vorige week nog weten, in antwoord op vraag 445 van Suzy Wouters, dat er momenteel geen werk gemaakt wordt van de uniformisering van de rapportage van die verschillende centra voor ontwikkelings-stoornissen.

Je kunt dan wel zeggen dat dat over welzijn gaat, maar wanneer kleuterleer-krachten worden geconfronteerd met dergelijke kinderen, en er maar geen uitzicht is op snelle hulp, dan leidt dat sowieso tot stress, en soms tot ziekte en burn-out. Dat is dan weer nefast voor de collega's en het lerarentekort. Vanuit Onderwijs hebben we er dan ook alle belang bij dat de ondersteuning van het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) en het COS veel vlotter, accurater en eenvormiger kan verlopen.

Minister, bent u het ermee eens dat de wachttijd voor kleuters op een gepaste diagnose veel korter moet?

Welke wachttijd acht u redelijk en waarom?

Bent u het ermee eens dat een nauwkeurige en eenvormige registratie, zowel van wachtlijsten als van gestelde diagnoses, noodzakelijk is voor onze kleuters, maar ook voor hun ouders, de leerkrachten en het beleid? Dat is eigenlijk het begin van wat we straks gaan bekijken: het Leersteundecreet. Als het in het begin al misloopt, hebben we toch een probleem.

Kunt u zeggen hoe de samenwerking verloopt tussen het CLB en het COS wat kleuters betreft? Hebt u hier met uw collega van Welzijn al overleg over gepleegd? Zo ja, met welk resultaat? Zo neen, wanneer bent u dat van plan?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is zo dat de CLB's en de centra voor ontwikkelingsstoornissen begin 2015 een samenwerkingsovereenkomst hebben opgemaakt, met een beschrijving van hun respectievelijke opdrachten, het begeleidingsaanbod van het CLB en een aantal algemene samenwerkingsmodaliteiten.

Specifiek met betrekking tot doorlooptijd of wachttijd zijn er geen afspraken gemaakt, maar is er wel het engagement dat het CLB en het COS jaarlijks overleggen, waarbij de samenwerkingsovereenkomst kan worden geëvalueerd. Er zijn CLB's en centra voor ontwikkelingsstoornissen die meer specifieke samenwerkingsafspraken gemaakt hebben.

Op dit moment capteer ik geen zorgwekkende signalen over de concrete samenwerking tussen de centra in kwestie, maar het is inderdaad wel zo dat we signalen krijgen van wachttijden en de impact die dat dan heeft op het jonge kind zelf, de ouders en de school.

U weet dat de centra voor ontwikkelingsstoornissen inderdaad onder de bevoegdheid vallen van mijn collega, minister Crevits. Daarbij bekijk ik wel hoe we in overleg kunnen gaan. Enerzijds ga ik zelf in overleg met de CLB-sector om meer zicht te krijgen op hun samenwerking, anderzijds gaan we in overleg met Welzijn, om te kijken hoe we samen met die COS de wachttijden kunnen reduceren, en welke registratie er ter zake noodzakelijk wordt geacht.

Ik wil dat wel absoluut opnemen, maar als het gaat over de samenwerking tussen de centra onderling, krijg ik geen onrustwekkende signalen.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord, maar u hebt de eerste vragen ontweken. U zegt dat de wachttijd korter moet en dat is goed. Maar welke wachttijd is dan redelijk en waarom? Dat vind ik belangrijk. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Stel dat zoiets wordt vastgesteld in een eerste kleuterklas, dat de leerkracht na enkele weken vaststelt dat er iets mis is met een kind, dat het niet lukt in de klas, dat het kind de klas overhoop zet. De leerkracht krijgt geen hulp, omdat er niet voldoende mensen zijn om te helpen, aangezien die ergens anders worden ingezet. Als de wachttijd twee jaar bedraagt, dan zit zo'n kind al in de derde kleuterklas. Het kan echt niet dat het zo lang duurt vooraleer er actie wordt ondernomen. Dat zou binnen een trimester moeten worden opgelost. Maar misschien hebt u daar een ander idee over?

Ik begrijp niet waarom men bij Welzijn niet overgaat tot eenvormigheid, zodat we weten wat dat kind heeft en wat daaraan moet worden gedaan. Er moet toch een logische opeenvolging van stappen zijn om de schoolcarrière van dat kind op een goede manier te laten verlopen. Ik blijf erbij dat het zeer veel problemen geeft voor kleuterjuffen, die aangeven dat ze het niet zien zitten met dat kind, maar die geen hulp krijgen, omdat het CLB hen niet ernstig neemt. Ik vind dat dit ontbreekt en ik weet niet waarom. Bij mijn weten is er nergens in dat hele Leersteundecreet sprake van de kleuters, tenzij hier of daar een woordje. De beginaanpak is echter heel belangrijk, dus wil ik toch benadrukken dat er iets aan moet gebeuren, minister.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We moeten het niet onderschatten. Eén, in het beleidsdomein Welzijn kampt men op verschillende vlakken met de problematiek van

wachttijden. Onderschat ook niet dat de centra in kwestie ook verantwoordelijk zijn voor de groep van 0 tot 3 jaar, nog vóór het kleuteronderwijs. Maar goed, ik neem dat mee op. U vraagt welke wachttijd dan wel te verantwoorden is. Tja, geen. Maar goed, de realiteit is wat ze is. Ik toon volledig begrip voor de werkdruk en de toename van het aantal casussen waarmee men kampt. Ik tracht dit op te nemen met mijn collega van Welzijn.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ja, dan rest mij niet meer dan te hopen dat er deze legislatuur toch iets van zal komen, in het belang van onze kleuters, onze kleuterleidsters, de kinderen zelf en ook de ouders die er het slachtoffer van zijn, want zo kan het niet verder. Ik dank u.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het jaarrapport 2022 over het actieplan Levenslang Leren
– 2066 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, onder impuls van het partnerschap Levenslang Leren werd een actieplan Levenslang Leren uitgewerkt. Recent werd het jaarrapport 2022 voorgesteld. Daarin lezen we onder andere een stand van zaken over de uitrol van de verschillende acties. Uit het overzicht blijkt dat er het laatste jaar al heel wat gebeurd is rond levenslang leren. Maar ondanks het geleverde werk zijn er nog extra inspanningen nodig om de beoogde versnelling te realiseren. Dat erkent ook het partnerschap in het jaarrapport. Men is van mening dat we niet alleen met acties en projectmatig te werk moeten gaan, maar levenslang leren ook structureel en systematisch moeten kunnen doorbreken. Daartoe moeten de verschillende beleidsdomeinen samen tot één strategie komen. Verder stellen de partners ook dat de link tussen het domein Werk en de onderwijs- en opleidingsactoren beter moet worden gelegd. Op beleidsniveau maar ook op het werkveld zijn heel veel partners betrokken in dit verhaal. Dat is heel boeiend, maar uiteraard ook heel complex.

Minister, hoe leest u het tussentijdse rapport van het actieplan?

Welke realisaties uit het beleidsdomein Onderwijs springen er voor u in het oog? Waar moet volgens u nog extra inspanningen gebeuren?

Welke plannen hebt u om de schotten tussen de domeinen Onderwijs en Werk op het vlak van levenslang leren verder weg te halen? Hoe zult u hierin de nodige versnelling realiseren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het gaat natuurlijk over een regeringsbrede inspanning en aanpak, om van Vlaanderen een lerende samenleving te maken. Dit is een ambitieuze doelstelling, om tegen 2030 60 procent van de Vlamingen te laten deelnemen aan opleidingen.

U kunt met mij vaststellen dat zowel het partnerschap als het onderwijs veel initiatieven hebben genomen ter zake. Het tussentijdse rapport geeft aan dat er

nog werk aan de winkel is om de beoogde versnelling te realiseren. Dat onderschrijf ik volledig.

Het is wel positief om vast te stellen dat de leden van het partnerschap de lat hoog leggen. Het aantal levenslang lerenden kan inderdaad nog steeds sterk groeien. Het partnerschap blijft tweemaandelijks samenkomen om de versnelling te kunnen realiseren.

Welke acties nemen wij in onderling overleg?

Het partnerschap werkt in 2023 aan drie verdiepingsthema's: begeleiding en ondersteuning van organisaties; begeleiding en ondersteuning van burgers; een systemische visie op levenslang leren.

Op een vorige bijeenkomst heeft VDAB het Loopbaanplatform en het werk rond de competentiechecks voorgesteld. Daardoor kan daaromtrent worden doorgewerkt.

Daarnaast worden ook samen mobiliserende events opgezet, bijvoorbeeld het levenslang leren als evenement tijdens het Belgisch voorzitterschap van de EU in 2024, en de OESO Skills Summit in datzelfde jaar.

Vanuit Onderwijs hebben we in het kader van Vlaamse Veerkracht enkele specifieke initiatieven gestalte gegeven. We zetten in op de leerloopbaanbegeleiding. Via de projectoproep voor leerloopbaanbegeleiding konden organisaties in Vlaanderen een project indienen. Vijf projectaanvragen werden goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Dat leidde tot een impuls van 1,5 miljoen euro. De projecten lopen tot eind 2025. Deze initiatieven leiden toe naar vorming en opleiding, met specifieke doelgroepen voor ogen.

We willen volwassenen mogelijkheden geven om op een flexibele manier een leertraject aan te vatten en af te werken. Daarom zetten we ook in op het erkennen van elders verworven competenties (EVC). Zo moet een cursist niet van nul beginnen om een kwalificatie te behalen.

Deze zogenaamde EVC-trajecten worden in de beleidsdomeinen Onderwijs en Werk vormgegeven op basis van beroepskwalificatie, die door de sector werd opgesteld. Ook de selectie van de EVC-trajecten gebeurt gezamenlijk. Dit heeft ertoe geleid dat zowel in 2022 als in 2023 een aantal EVC-trajecten bijkomend ontwikkeld werden in het kader van de Edusprong.

Door niet alleen studiebewijzen te registreren in de Leer- en Ervaringsbewijzendatabank, maar ook verworven competenties kan een lerende een traject opbouwen bij verschillende aanbieders, zowel binnen Werk als binnen Onderwijs. In het kader van de Edusprong wordt op dit moment een haalbaarheidsanalyse uitgevoerd om deze databank uit te breiden. Ook daar is natuurlijk het beleidsdomein Werk betrokken.

Voor sommige volwassenen is het moeilijk om de juiste opleiding te vinden, om door de bomen het bos nog te kunnen zien, want wij hebben vanuit verschillende beleidsdomeinen, maar ook vanuit verschillende entiteiten, een heel groot aanbod. Daarom zullen we het Opleidingskompas lanceren. Dat is een online toepassing waarmee we volwassenen met een opleidingsvraag wegwijs proberen maken in het aanbod, om via die weg levenslang leren te stimuleren. Een grondig onderzoek naar de behoeften en de mogelijke gebruikers, en een uitgebreide analyse van de huidige situatie en de informatie die voorhanden is, liggen aan de basis van dit initiatief. Wij zouden ongeveer midden dit jaar een eerste versie willen lanceren. We zouden ook een communicatiecampagne willen koppelen aan dat Opleidingskompas, om duidelijk maken dat dat het loket is waar je een grondig overzicht

kunt krijgen, waar je vragen beantwoord worden en je wordt toegeleid naar specifieke aanbiedingen.

De acties binnen Onderwijs gaan dus vooral over het voorzien van flexibele leermogelijkheden, de weg daarnaartoe vinden en ook de registratie van wat er geleerd is. Dat staat natuurlijk niet los van het gehele plan, maar kadert in de strategische doelen die wij hebben opgenomen, naast acties bij Werk en bij de leden van het partnerschap zelf. Het belangrijkste element ter zake is de communicatiecampagne die we plannen rond het Opleidingskompas, in de hoop het aanbod van het volwassenenonderwijs en de centra voor basiseducatie (CBE's) een nieuwe schwung te kunnen geven en het nog eens extra voor het voetlicht te kunnen brengen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister, voor uw uitgebreide antwoord. Uit de lengte van uw antwoord blijkt alvast dat er heel veel gebeurd is. Rond levenslang leren hebben we hier in de commissie al heel veel vragen gesteld. Het zou de legislatuur worden van het levenslang leren, en ik denk dat we er altijd wel nog iets bij kunnen doen, maar toch alvast proficiat met wat er allemaal al gerealiseerd is.

Toch zijn er vanuit het partnerschap nog wat vragen en opmerkingen om vooral in te zetten op strategie, op continuïteit en op niet-projectmatig werken. Dat is toch wat er in het veld ook gevraagd wordt, om die continuïteit te bieden. Het is in elk geval belangrijk – en dat lezen en horen we ook bij uw collega Brouns, want dezelfde vraag werd ook gesteld in de commissie Werk – dat er bruggen gebouwd worden om die leergoesting bij elke Vlaming te kunnen aanwakkeren, want u geeft het inderdaad aan: onbekend is onbemind, men ziet door de bomen het bos niet meer. Ik geef aan dat het ook als parlementslid interessant, maar toch moeilijk is om het hele overzicht te bewaren van wat er allemaal gebeurt.

Een heel concrete vraag, minister, over de reclamecampagne rond het loket Opleidingskompas: is dat de campagne waarnaar altijd verwezen werd om de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) in de kijker te zetten? Is dat die campagne of is er nog een ander budget waarmee de CVO's en CBE's aan de slag kunnen om hun eigen werking in de kijker te zetten? Staat dat naast elkaar of is dat de campagne rond het Opleidingskompas?

Collega's, voorzitter, in de commissie Werk werd het ook al even besproken, en daar zijn we tot de conclusie gekomen dat het misschien goed is – en ik weet dat we weinig tijd hebben, maar het lijkt mij toch interessant – om daarvoor de commissie Werk en de Commissie Onderwijs even samen te brengen, om dit belangrijke thema te bespreken. Ik leg het hier dus ook graag voor en wil samen met de collega's alvast bouwen aan een soort Levensweg – jullie kennen dat gezelschapsspel wel. Er zijn al verschillende belangrijke stappen gezet, maar willen we echt goed landen, dan denk ik dat blijvende inzet nodig is.

Karolien Grosemans (N-VA): Dank u wel, mevrouw Vandromme. Ik heb zelf ook nog enkele bedenkingen genoteerd. Bedankt ook voor de suggestie om samen te zitten met de commissie Werk. Dat zullen we zeker bespreken in de regeling der werkzaamheden.

Ik onthoud dat het in ieder geval de goede richting uitgaat, er is deze legislatuur ook veel meer aandacht voor levenslang leren. Dat is ook wel absoluut nodig, met een Vlaamse arbeidsmarkt die voortdurend en sneller in beweging is. Enkel als we goed geschoolde en gemotiveerde mensen hebben, kunnen we Vlaanderen draaiende houden. Het is dus essentieel om te blijven bijleren. Het gaat de goede

richting uit, maar het kan uiteraard altijd nog beter. De opleidingsdeelname ligt nog een stuk lager in Vlaanderen dan bijvoorbeeld in het buurland Nederland.

Het initiatief van het Opleidingskompas lijkt mij zeer zinvol. Het toeval wil dat ik zelf enkele dagen geleden heb gezocht naar een opleiding die ik zelf nog wilde volgen, en ik heb inderdaad vastgesteld hoe versnipperd alle initiatieven zijn. Het is heel moeilijk om daar het juiste uit te kiezen, en er is ook heel veel verschil in kostprijs. Ik kijk er dus ook echt naar uit, en ik maakte mij toen ook de bedenking dat het Opleidingskompas, dat er begin juni zal zijn, er eigenlijk perfect op tijd komt, minister, om dan weer in september te starten.

Ik heb nog een korte vraag: Zijn er nog specifieke acties die laag- en middengeschoolden kunnen stimuleren om te blijven leren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat de communicatiecampagne betreft, is het de bedoeling dat er één campagne wordt gevoerd waarbij we het aanbod van het volwassenenonderwijs voor het voetlicht willen brengen. Maar het is daarnaast ook zo dat we de CVO's extra middelen hebben bezorgd, om een eigen communicatie te voeren naar de spelers en mogelijke geïnteresseerden die zij ter zake regionaal relevant achten.

Het kompas zal geleidelijk aan worden uitgebreid. Daarbij willen we dat eerst voor het volwassenenonderwijs op punt zetten, maar willen we dat snel uitbreiden met een ander aanbod, zowel binnen het onderwijs als voor andere aanbieders. We vertrekken dus van het aanbod van het volwassenenonderwijs, maar we proberen vervolgens ook zo breed mogelijk te gaan, en dus ook andere partners te betrekken.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister.

Het is goed dat er ook middelen worden gegeven aan de CVO's en de CBE's zelf, want de context is wel belangrijk. We moeten niet alles vanuit Brussel regelen, het is dus goed dat men dat lokaal kan inbedden.

Ik las dat er vanuit het volwassenenonderwijs wordt aangegeven dat heel veel mensen die opleidingen volgen ook mensen zijn met een rugzakje. Straks bespreken we het ontwerp van Leersteundecreet. Ik denk dat er een volgende vraag al aan het broeden is, namelijk hoe we cursisten die opleidingen volgen met een rugzak, toch kunnen begeleiden naar die opleidingen, of hoe we er ook voor kunnen zorgen dat ze die opleiding goed afronden. Maar dat is voor een volgende keer.

Alvast bedankt voor het uitgebreide antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de online tool 'De Onderwijzer'
– 1975 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de online tool 'De Onderwijzer' van Het Nieuwsblad
– 1991 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Voorzitter, twee weken geleden lanceerde Het Nieuwsblad een online tool, 'De Onderwijzer'. Daarbij worden heel wat gegevens van alle secundaire scholen in Vlaanderen en Brussel, die vanuit de overheid beschikbaar zijn, op een rijtje gezet. Zo kunnen ouders verschillende scholen met eenzelfde profiel met elkaar vergelijken.

Het is natuurlijk positief dat ouders over zoveel mogelijk informatie beschikken, zodat ze een goede schoolkeuze kunnen maken voor hun kind. Ook voor scholen is het belangrijk om een beleid uit te stippelen op basis van beschikbare data. Tijdens de toelichting van de vaststellingen van de Onderwijsspiegel gisteren hoorden we dat het onderwijskundig beleid echt belangrijk is om de kwaliteit van ons onderwijs voldoende in de gaten te houden en vorm te geven. Data zijn dus belangrijk. Ik verwijs in dit kader graag naar de DataWijzer van de onderwijsinspectie. Met die tool krijgen scholen een eigen online dashboard aangereikt met alle relevante actuele en beschikbare data over hun eigen school en hoe die zich positioneert ten opzichte van referentiegroepen.

Maar cijfers op zich zeggen niet alles. We moeten gegevens in de juiste context plaatsen en er zijn minstens evenveel factoren die een school kenmerken die we niet in cijfers kunnen gieten. Ik denk bijvoorbeeld aan de pedagogische visie van de school, het zorg- en welzijnsbeleid, de algemene cultuur van de school enzovoort.

Onderwijsverstrekkers raden ook aan om in gesprek te gaan met de school om het DNA van een school zo goed mogelijk te doorgronden en de cijfers kleur en betekenis te geven.

Minister, hoe kijkt u naar de online tool die vorige week werd gelanceerd?

Hoe zult u scholen ondersteunen om op basis van hun eigen data hun schoolbeleid verder uit te bouwen en uit te dragen?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): De afgelopen week startte Het Nieuwsblad inderdaad een reeks artikelen over onderwijs, met als opvallende nieuwigheid een website waarop ouders scholen kunnen vergelijken op een aantal objectieve parameters, zoals hoeveel leerlingen op school X een A-, B- of C-attest halen, hoeveel leerlingen voor- of achterlopen ten opzichte van hun leeftijd, hoeveel leerlingen doorstromen naar het hoger onderwijs en hoeveel leerlingen daar binnen de drie jaar een bachelordiploma halen.

Cijfers zijn natuurlijk maar één indicator, maar toch een belangrijke factor voor ouders om een schoolkeuze te maken die soms enkel voortgaat op eigen ervaringen of op advies van vrienden, kennissen en familieleden.

Minister, hoe beoordeelt u De Onderwijzer?

Vindt u niet dat dit een taak is voor de overheid, waarbij dan nog een aanvulling van de school hoort om deze cijfers wat te kaderen in de context?

Ik geef het voorbeeld van een school die we allebei goed kennen, waarbij maar 70 procent van de leerlingen doorstroomt naar het hoger onderwijs, omdat er nogal wat leerlingen naar het Franstalig hoger onderwijs gaan om verder te studeren. Deze week nog las ik een artikel waarin Johan De Donder, die ook lid was van de expertencommissie vanuit het Maria Boodschaplyceum, zegt dat 85 procent van de leerlingen van zijn school de weg vindt naar het hoger onderwijs. Dat lijkt me een normaal cijfer. In het Sint-Jan-Berchmanscollege, waar ik zelf school heb gelopen, hier wat verderop, zou dat slechts de goede helft zijn. Dat is natuurlijk moeilijk te geloven. Hij zegt zelf dat dit wellicht kan worden verklaard doordat, zoals ook in Sint-Genesius-Rode het geval is, heel wat van die leerlingen hun opleiding voortzetten in een Franstalige of internationale hogere instelling en dus niet in de Vlaamse cijfers worden gedetecteerd. Dat geeft een vertekend beeld voor mensen die dat niet weten. Minister, hoe ziet u dat? Is er geen nood aan het uitwerken van zo'n systeem, aangezien we over al die cijfers beschikken, maar dan met een disclaimer waarin de school kan aangeven wat de context bij de cijfers is? Ik dank u.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Een school kiezen is natuurlijk een weloverwogen proces. Ouders proberen zich daarbij goed te informeren. Ze kunnen te rade gaan bij diverse informatiebronnen en criteria om knopen door te hakken. Dat verschilt van ouder tot ouder. Ze gaan niet alleen online op zoek naar informatie, maar – en daar pleiten we altijd voor – ze brengen ook een fysiek bezoek aan de scholen. Ze maken kennis met de omgeving, de directie en de leerkrachten. Ze bekijken het aanbod op sportief en cultureel vlak, en ook de samenwerking met het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB). Dat is het ruimere kader.

Secundaire scholen organiseren allerhande informatiedagen om leerlingen aan te trekken en zoveel mogelijk de ouders en de leerlingen te ondersteunen in die schoolkeuze. Ook in de basisschool is er aandacht voor de keuze van een secundaire school. Ik stel met genoegen vast dat er in het lager onderwijs steeds meer aandacht is om de kinderen van het zesde leerjaar te laten kennismaken met diverse scholen in de omgeving. Heel wat scholen maken gebruik van de 'baso-fiche', waarmee ouders het gesprek met secundaire scholen kunnen aangaan en een doordachte studiekeuze kunnen maken.

We stellen al enkele jaren heel veel gegevens over het onderwijs ter beschikking via Dataloep. Ook de inspectieverslagen zijn beschikbaar. We proberen het taal-gebruik in die inspectieverslagen gaandeweg iets toegankelijker te maken. De inspectieverslagen van tien jaar geleden zijn in een andere taal opgesteld dan die van vandaag. We hebben dit 'Inspectorees' aangepast.

Alle informatie die terug te vinden is in De Onderwijzer, is afkomstig uit de databanken van Onderwijs. Die informatie is dus correct, maar moet altijd in de juiste context kunnen worden geplaatst. Mijnheer Laeremans, u geeft onmiddellijk de tekortkomingen aan, want je moet bijna bij elk cijfer een disclaimer toevoegen. Dat is volgens mij een argument om dat alles niet van overheidswege te presen-teren, omdat je dan minstens aangeeft dat die informatie niet alleen richting-gevend is maar ook cruciaal in het keuzeproces. Terwijl we nu net de boodschap hebben gegeven om vooral naar de school zelf te gaan, eerder dan je enkel te verlaten op de cijfers. Kijk naar de realiteit achter die cijfers. De resultaten geven een beeld van een school, maar ze moeten absoluut kritisch worden gelezen. Het is bijvoorbeeld logisch dat een school met veel bso een lage doorstroom heeft naar

het hoger onderwijs. En het is ook niet zo dat elke leerling die een C-attest haalt, de schoolbanken zal verlaten zonder diploma. Dit is afhankelijk van wanneer dat C-attest afgeleverd wordt in de schoolloopbaan. We keken het even na: ongeveer 43 procent van de leerlingen die een C-attest behalen in een zesde jaar, stopt ermee.

De directies krijgen de gegevens uit De Onderwijzer, en nog veel rijkere gegevens ook. We kiezen er dus bewust voor om schooldirecties en -besturen zoveel mogelijk tools in handen te geven zodat zij hun eigen schoolbeleid wat kunnen aanpassen en desgevallend bijsturen. De gegevens van de school worden ook afgezet ten opzichte van vergelijkbare scholen. Zo kunnen scholen zelf zien hoe ze zich verhouden ten opzichte van anderen en kunnen ze op grond daarvan desgevallend bijsturen.

We voorzien jaarlijks 1,5 miljoen euro voor de pedagogische begeleidingsdiensten om scholen te ondersteunen op het vlak van datageletterdheid. Dat budget hebben we vrij recent uitgetrokken.

Daarnaast blijven we natuurlijk aandacht besteden aan het belang van een goede en positieve studiekeuze, zeker ook voor tso en bso. Na de paasvakantie gaat het Talentcenter van Voka van start, waarbij we, net zoals we voor SportKompas hebben gedaan, proberen de scholen en de leerlingen in het vijfde en zesde leerjaar, maar evengoed in de eerste graad van het secundair onderwijs, te laten kennismaken met het aanbod tso en bso, ook op grond van een analyse van hun eigen talenten. Heb je aanleiding voor een technische of beroepsopleiding, en zo ja, welke? We proberen hun met een wetenschappelijk onderbouwd instrumentarium een beetje een spiegel voor te houden en te triggeren. We proberen de leerlingen maar ook de ouders te laten kennismaken met de mogelijke opleidingen in het kader van tso en bso.

We hebben ook de Onderwijskiezer, die de eerste toegangspoort zou moeten zijn richting een verdere studiekeuze. We hebben ook het Beroepenhuis, waar de bezoekers van 11 tot 14 jaar op een interactieve en speelse manier kennis kunnen maken met tal van beroepen.

Ik kan u ook nog een opsomming geven van diverse initiatieven die we nemen om de tso- en bso-opleidingen aantrekkelijker te maken. Daarbij richten we ons vooral op acties in de praktijk, zoals de uitrol van virtual reality (VR) in bso en tso. We proberen additioneel innovatieve technieken ter beschikking te stellen via bso en tso die niet worden aangeboden in aso. Je probeert die opleidingen dus te versterken op het vlak van innovatie en technologie. Voor dat XR-actieplan (extended reality) hebben we 6,5 miljoen euro uitgetrokken, trouwens niet alleen voor hardware, maar ook om leerkrachten bij te scholen om aan de slag te gaan met die virtualrealitytoepassingen- en instrumenten en die te integreren in hun lessen.

We zullen er ook voor zorgen dat de regionale technologische centra (RTC's) ook fungeren als uitleeninstantie. De scholen die niet willen overgaan tot de aankoop van zulke VR-brillen, kunnen die ontlenen via die regionale technologische centra.

We zullen er ook voor zorgen dat we op de congressen rond Flanders Technology & Innovation (FTI) ook plaatsmaken voor zogenaamde doebeurzen. FTI voorziet vijf of zes beurzen, congressen, zowat overeenstemmend met één per provincie en voor Brussel nog één extra. Daarbij willen we de doebeurzen, de promotie, het proefondervindelijk laten kennismaken van leerlingen met de opleidingen bso en tso en de meest innovatieve technieken op dat vlak geïntegreerd zien in het hele aanbod van FTI. Ik zou er zelfs ook graag voor willen zorgen dat die doebeurzen eerst enkele dagen worden opengesteld vooraleer die FTI-beurzen van start gaan.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik dank u voor uw antwoord. U gaf in het verleden als reactie op de online tool al aan dat transparantie belangrijk is. Het gaat over een privaat initiatief, maar ik voel dat er op het terrein, bij de scholen zelf, de schoolbesturen en de leerkrachten een grote bezorgdheid is. Collega Laeremans gaf al een aantal voorbeelden. Het feit dat het aantal leerlingen dat doorstroomt niet gelijkloopt met het effectieve aantal, doet echt pijn bij heel veel scholen, zeker scholen waarvan leerlingen inderdaad ook bij de Waalse buren, in Nederland of in andere landen les gaan volgen in het hoger onderwijs. Dat schept een verkeerd beeld. Ook zijn er OKAN-leerlingen (onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers) die als niet-gekwalificeerd worden aangeduid. Zulke zaken zorgen voor beroering op het terrein. Ik heb begrip voor de zorgen die worden geuit. Diegenen die daarvan wakker liggen, zijn meestal mensen die zich heel erg inspannen om het beste onderwijs aan onze leerlingen te geven. Dat positieve imago van ons onderwijs voor wie zich goed inzet, is toch belangrijk.

Minister, gisteren werd de Onderwijsspiegel voorgesteld door de onderwijsinspectie. De inspectie gaf aan dat het lerarentekort de grootste bedreiging is voor de kwaliteit van ons onderwijs. We moeten er echt alles aan doen om die erkenning te geven.

Minister, ik waardeer ook dat u uitspreekt dat het niet helpt om zomaar rankings en rapporten van scholen te maken en dat het echt de bedoeling is om de scholen de ruimte te geven om zich volledig te tonen aan ouders en leerlingen.

Persoonlijk vind ik het wel jammer dat het niet mogelijk is om de disclaimers bij de rapporten van de scholen ter beschikking te stellen vanuit Het Nieuwsblad. Ik krijg heel wat mailtjes van scholen die aangeven te hebben gevraagd om er allerlei zaken aan toe te voegen, maar dat dat blijkbaar niet lukt. Dat is jammer. Ik geef de tip om die info dan toe te voegen aan hun webpagina zelf. Het leeft in ieder geval.

Minister, ik wil nog even ingaan op de ouderbetrokkenheid. We moeten er alles aan doen om iedereen, elke ouder minimum één keer op de school te krijgen en graag veel meer dan dat, om ook het leerloopbaanproces van de leerlingen zelf te kunnen volgen. De CLB's zijn verantwoordelijk voor die leerloopbaanbegeleiding. Er zijn middelen voorzien om scholen en schoolbesturen te versterken qua datageletterdheid. Zijn er ook middelen om de CLB's daar te versterken? Want zij zijn natuurlijk dé wegwijzers of hét kompas van de leerlingen. Het is dan ook belangrijk dat zij zeer goed op de hoogte zijn van de data die ter beschikking zijn over scholen.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik ben blij om te horen dat alle informatie op zich correct is, dat is al veel. Er zijn natuurlijk heel veel informatiebronnen, maar het is goed dat dat al oké is. Maar de context is een probleem. Als u zegt dat we beter niet van overheidswege zo'n tool installeren, dan gaan de privésector en de kranten het doen. Ik denk, afgaande op de reacties en het aantal bezoekers die er op die website zijn geweest, dat er blijkbaar toch nood is aan dergelijke informatie. Ondanks alle inspanningen die u en de scholen doen om de ouders bij hen op bezoek te laten komen en hen goed te informeren, denk ik toch dat het belangrijk is dat we afspraken maken met de kranten. Ik weet niet of dat mogelijk is. Maar ik vind het belangrijk dat we die signalen oppikken.

Vergeet niet dat de ouders vroeger vaak kozen voor één school. Ze gingen daar gewoon naartoe en ze schreven hun kind in. Soms was dat met een systeem dat men aan de telefoon moest zitten. Ik herinner mij, bij mijn eigen kinderen, dat we aan het begin van de paasvakantie echt met twee of drie mensen aan de telefoon

moesten hangen om binnen te geraken in het Jan-van-Ruusbroeckollege bijvoorbeeld in Brussel, want dat is een vrij populaire school in onze streek, maar niet iedereen raakte daar binnen.

Maar nu, met het nieuwe Inschrijvingsdecreet, moeten ouders wel verschillende scholen in optie nemen. Je moet kiezen tussen school A, B, C of D, want het zou kunnen dat je daar terechtkomt. Dan willen ze daar ook wel genoeg over weten, en dan vind ik die objectieve cijfers toch belangrijk. Ik zou er dus op aandringen – want ik vermoed dat Het Nieuwsblad dat volgend jaar opnieuw zal doen – dat men daar ten minste ruimte maakt voor een stukje van de school zelf, zodat zij die cijfers kunnen kaderen. Dat zou toch al een stuk helpen, en ik kan mij toch niet voorstellen dat ze daar a priori tegen gaan zijn.

De tweede zaak gaat over een taalaspect. Dat is wat Wouter Duyck opgeeft: hij zegt dat niet-Nederlands als thuistaal evengoed kan slaan op kinderen uit een achtergestelde buurt als op kinderen van hoogopgeleide expats. Zeker in de Rand rond Brussel is dat niet ongewoon. Ook Johan De Donder zegt dat in heel wat gezinnen in Brussel en de Rand thuis twee talen worden gesproken. Dat hoeft niet per se op taalachterstand te wijzen. Ik heb veel van die leerlingen in mijn klas gehad, daar zaten er een paar die van taal konden wisselen als van ondergoed. Die spraken de twee talen dus even vlot. Ook dat cijfer is misschien – maar dat is dan voor SES-kenmerken (socio-economische status) en zo verder – belangrijk om op termijn toch eens onder de loep te nemen of daar geen verfijning kan worden bekeken.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dank u wel voor de vraag en de antwoorden.

Ik moest denken aan tien of vijftien jaar geleden, toen een andere krant voor het eerst de inspectierapporten online heeft gezet. Ook dat joeg toen een schokgolf door ons Vlaamse onderwijsveld. Ik moet zeggen dat dat de jaren erna zich wat heeft gezet, en nu vinden we het allemaal heel normaal dat inspectieverslagen online staan, dat iedereen die kan bekijken en daar ook zijn conclusies al dan niet aan kan verbinden. Natuurlijk staan we hier als partij ook voor transparantie, maar transparantie zonder goede duiding is natuurlijk kwestieus en is geen echte transparantie.

Er zal allicht de komende weken, maanden en ook volgend jaar opnieuw over worden gedebatteerd, en scholen gaan er ook mee aan de slag, zoals u zelf hebt gezegd. Maar we zien vandaag – en dat weten we allang – dat de ongelijkheid tussen scholen bijzonder groot is, en dat er ook een duidelijke samenhang is tussen de achtergrond van leerlingen en bepaalde leeruitkomsten. Ook dat weten we al veel langer, maar nu staat het per school zwart-op-wit. We weten ook dat scholen met kwetsbare leerlingen voor veel extra uitdagingen staan. De vraag is natuurlijk of zij in de toekomst niet benadeeld zullen worden door die tool. Want als die scholen minder zullen worden gekozen, krijg je misschien opnieuw een soort verdringingseffect, waar we niet op zitten te wachten.

Mijn bijkomende vraag is wat u bijkomend gaat doen om te verhinderen dat scholen met veel kwetsbare leerlingen negatieve gevolgen ondervinden als gevolg van deze tool.

De voorzitter: Mijnheer Daniëls, uw vraag is helaas al gepasseerd. U bent het gevecht aangegaan met een gesloten brug, maar u kunt nog perfect aansluiten.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, mijn vraag gaat inderdaad over wie het bedenkt om werken te starten op de N16 die niet aangekondigd zijn, en dit los in de spits. Maar naar het schijnt was dat uw vorige bevoegdheid, dus ik zal die aan een andere

minister stellen. Onder uw legislatuur is dat uiteraard niet gebeurd, dan was ik hier altijd netjes op tijd.

Ik heb het antwoord dat u gegeven hebt, wel kunnen beluisteren via de stream. Dat die informatie die online beschikbaar is, samengebracht is door een krant, is wat het is. U zei daarnet ook wel dat die info juist is. Daar is dus niet veel aan te veranderen. Wat ik wel belangrijk vond in uw antwoord, is de vraag wat scholen in het licht van die datageletterdheid – er waren net collega's die ook verwezen naar de datageletterdheid van de CLB's – met die info doen. Collega's, ik stel vast dat ouders die die info in de krant lezen, alsnog bij hun schoolkeuze blijven, omdat ze andere zaken in overweging nemen en ook zeggen dat ze, ondanks wat er in die krant staat, meer geneigd zijn om iets anders te doen. Als je nu in De Onderwijzer wilt inloggen, moet je bovendien een account aanmaken bij die krant. Je kunt er nu niet meer zo op, dus er zit blijkbaar ook een stukje 'commerce' achter.

Dat we het inspectierapport waarnaar u daarnet verwees – dat 'Inspectorees', noemde u het – duidelijk moeten krijgen, daarover ben ik het absoluut met u eens. Dat moet duidelijk en verstaanbaar zijn voor ouders. Dat dat gebaseerd is op de centrale toetsen vind ik ook een belangrijk gegeven. Een laatste stuk dat, denk ik, niet in dat rapport zit, is – belangrijk voor wat betreft het bso en het tso – wat die leerlingen bijvoorbeeld nadien doen op de arbeidsmarkt. Dat is een stukje waar we vandaag nog blind varen: hoelang duurt het voor leerlingen die een bepaalde opleiding hebben gevolgd, ook effectief een job hebben, en zitten daar verschillen in? Ik denk dat dat ook interessante info kan zijn die aan scholen bezorgd kan worden, dat VDAB daar rechtstreeks informatie kan uit halen.

Dat waren een aantal beschouwingen, voorzitter, collega's, die ik nog wou meegeven bij deze vraag.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Je kunt een school niet vatten in een Exceltabel. Dat is ook de reden waarom ik niet geneigd ben om dat als overheid wel te doen. Zelfs als je wat nuance aanbrengt en probeert te kaderen, denk ik dat dat aanleiding zou geven tot een ongelooflijke discussie en polemiek. Daarom zou ik dat echt niet willen doen, wat niet betekent dat het eenieder niet vrijstaat om gebruik te maken van de data die momenteel voorhanden zijn, vooral via Dataloep en andere mogelijkheden die vandaag beschikbaar zijn. Ik kan natuurlijk vriendelijk vragen aan de media om toch ook te proberen hun berichtgeving wat te kaderen, maar mijn sturende mogelijkheden zijn ter zake redelijk beperkt. Ik denk ook dat het voor een krant in de realiteit moeilijk zal om achthonderd tot negenhonderd scholen de mogelijkheid te bieden om te repliceren. Ik denk dat je dan nog meer druk gaat leggen op die scholen, terwijl ze vandaag toch wel andere bezigheden hebben dan zich daarom te bekommeren.

Wat de vraag naar de CLB's betreft: zij worden verondersteld om inzake datageletterdheid sterk voor de dag te komen. We hebben er vooral voor gekozen om de scholen ter zake te ondersteunen via middelen die we ter beschikking gesteld hebben aan pedagogische begeleidingsdiensten, die ook de CLB's kunnen ondersteunen, wanneer die vraag zou komen. Maar de focus ligt wel op het ondersteunen van datageletterdheid en dan vooral anticiperend op de Vlaamse toetsen. Dat was het achterliggende idee: ervoor zorgen dat de scholen op dat vlak degelijk aan de slag konden.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Het is een goede quote: een school is niet te vatten in een Exceltabel. Dat kan een samenvatting zijn van dit gesprek rond de vragen die we gesteld hebben. In elk geval is

het belangrijk dat u aangaf dat scholen met heel veel andere dingen bezig zijn. Dat klopt, maar het is wel zo dat ze ook wakker liggen van wat er online staat en waar ze geen feedback op kunnen geven. Ik herinner me dat er in 2012 een gelijkaardige analyse was – collega Danen verwees ernaar. Toen konden we wel repliceren op de website of op de pagina van de kranten. Maar goed, er zijn heel wat voorstellen gedaan. Ik denk dat we het er allen over eens zijn dat het belangrijk is dat ouders een goede keuze kunnen maken op basis van een bezoek of op basis van data die ter beschikking zijn en dat we er ons allen van bewust zijn dat rankings maken of scholen in tabellen gieten geen eer doet aan wie zich dag in, dag uit inzet voor het beste onderwijs voor onze leerlingen.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik ga het heel kort houden, ik denk dat we het allemaal al gehad hebben. Ik heb wel gemerkt dat die tool heel wat beroering veroorzaakt heeft, zowel bij leerkrachten, directies als ouders en dat we daar toch een klein beetje gevoelig voor mogen blijven. Ik hoor nu van collega Daniëls dat je dus al een login moet maken, en dan gaat men die toegang uiteraard sterk beperken, want veel mensen zullen die moeite niet willen doen. Ik vind het wel belangrijk dat die informatie beschikbaar is. Daarom dacht ik dat het misschien ergens mogelijk is om die toch zelf te brengen, dat ouders die als bijkomende bron van informatie gebruiken. Maar het is niet evident, en ik begrijp ook wel dat u bekommerd bent om wat de scholen nu al allemaal te doen hebben en dat dat geen extra belasting mag vormen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het heeft inderdaad wat beroering veroorzaakt, maar zoals voor zoveel zaken in de krant: wat vandaag beroering veroorzaakt in de krant, is volgende week al opnieuw vergeten. Collega's, laat ons daar ook eerlijk over zijn. Het is ook wat raar dat we hier aan de minister vragen aan het stellen zijn over een krant, want dan zou de veronderstelling zijn dat de minister van Onderwijs de hoofdredacteur is, wat niet het geval is.

In elk geval noteer ik nog twee zaken. Eén: men heeft er in de krant voor gekozen om A-, B- en C-attesten als een soort van waardemeter te geven, wat natuurlijk direct aangeeft dat men eigenlijk niet goed door heeft hoe dat werkt. Want je zou kunnen veronderstellen dat een school met veel A-attesten een goede school is. Je zou ook kunnen veronderstellen dat dat een school is die heel vlot delibereert en vlot A-attesten en dus helemaal niet zo kwaliteitsvol is. Op dat vlak denk ik dat die nuance daar mist. Ik raad ouders, leerlingen en scholen in het kader van mediawijsheid aan: kijk hoe uw school erin zit en stel u dan de vraag of dat uw school is en stuur bij. En aan ouders zeg ik, zoals de minister ook zegt: een school is inderdaad niet te vatten in een Exceltabel, ook niet in een krantenpagina. Want een school, dat zie je, dat voel je, dat ruik je, dat is intermenselijk contact, en dat kun je uiteraard niet op papier zetten.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het aantal studenten dat zijn diploma hoger onderwijs behaalt binnen de daarvoor vastgestelde termijn – 2044 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, in het hoger onderwijs spreekt men vaak over een 'modeltraject'. Dat traject is de weg die een student doorloopt wanneer hij voor alle opleidingsonderdelen slaagt en dus op de voorziene termijn zijn diploma behaalt. Bij de meeste bacheloropleidingen is het behalen van een diploma van 180 studiepunten voorzien op een periode van drie jaar. Het is geen uitzondering dat sommige studenten langer over een studie doen. Dit kan door de flexibilisering, die er in eerste instantie is gekomen – dat wil ik toch nog wel eens zeggen – langs de ene kant in een Europese context, in het kader van een uitwisseling, en langs de andere kant bij ons in Vlaanderen, vooral wegens ziekte, voor werkstudenten, voor topsportstudenten – in elk geval voor studenten die er om een externe reden niet in slaagden, maar ook voor studenten met een ondersteuningsnood of een leerbeperking. Daar was het ook voor, voor een iet of wat afgegrensde groep.

We stellen vast dat studenten die niet slagen voor opleidingsonderdelen, op deze manier hun studieduur verlengen. Vanaf de dag dat je één opleidingsonderdeel uitstelt, en niet om een van de redenen die ik net heb gegeven, komt er automatisch een jaar bij, tenzij je het jaar nadien een vak meer zou kunnen nemen. Dat is mogelijk, maar de meesten doen dat niet. Ze vinden het te zwaar of ze doen het niet om weet ik welke andere reden.

Statistiek Vlaanderen maakte op 21 maart 2023 nieuwe cijfers bekend over de studieduur binnen het hoger onderwijs. Ik heb de voorgaande jaren telkens opnieuw deze vraag gesteld als schriftelijke vraag. Nu neemt Statistiek Vlaanderen die vraag over in haar overzichten.

Van de studenten die een bacheloropleiding startten in het academiejaar 2019-2020 behaalde slechts 31 procent zijn of haar diploma in de daarvoor voorziene studieduur. Dat is een daling ten opzichte van het academiejaar 2008-2009. Toen lag het cijfer nog op 36 procent. Een kanttekening is wel dat tussen 2008-2009 en 2019-2020 het totale aantal studenten dat startte in een bacheloropleiding is toegenomen van 49.831 tot 51.269.

Van de studenten die een langere studieduur hebben, behaalt een op de vijf studenten zijn of haar diploma na één bijkomend jaar studeren.

Ook binnen de graduaatsopleidingen is het aandeel studenten dat zijn diploma behaalt binnen de vooropgestelde studieduur gedaald. In het academiejaar 2020-2021 ging het om 26 procent van de studenten, terwijl dit in het academiejaar 2019-2020 nog 31 procent was.

Volgens experten is de oorzaak te vinden in de doorgeslagen flexibilisering van het hoger onderwijs. Waar deze flexibilisering initieel bedoeld was voor werkstudenten, studenten met een beperking, topsportstudenten, wordt dit steeds meer gebruikt door studenten om moeilijkere opleidingsonderdelen door te schuiven naar een volgend jaar. Maar ik hoor hier helaas ook dat er andere zaken zijn. Men ziet dat er een bepaald festival in het examenrooster valt, en daarom schuift men het vak door naar het eerste semester van het volgende jaar. Dat soort elementen speelt helaas ook mee.

De Vlaamse Regering besliste daarom om een rem te zetten op het doorschuiven van opleidingsonderdelen. Zo kan een student pas naar het derde jaar bachelor gaan wanneer hij of zij geslaagd is voor alle opleidingsonderdelen uit het eerste jaar. Collega's, dat staat ook in het regeerakkoord. Ik denk dat dat een goede maatregel is, ook voor de docenten.

Tot slot blijkt dat 15 procent van de studenten die in het academiejaar 2020-2021 een bacheloropleiding zijn gestart, de opleiding verlaat na één jaar. Dat komt overeen met 7.838 studenten. In het academiejaar 2008-2009 ging het nog om 5.586 studenten, of 11 procent. Ook bij de graduaatsopleidingen zien we dat 28

procent van de studenten die startten in een graduaatsopleiding in het academiejaar 2020-2021 deze opleiding na één jaar studeren verliet. Dat komt overeen met 2.834 studenten. Als dat in het kader van een snelle heroriëntering is, kan ik daar vanuit de N-VA alleen maar blij om zijn, want dat is inderdaad iets wat we naar voren schuiven. Maar het zou natuurlijk nog beter zijn indien de studenten direct op de juiste plaats zouden zitten en hun volledige curriculum opnemen.

Minister, hoe staat u tegenover de nieuwe cijfers die Statistiek Vlaanderen bekendmaakte? Die evolutie zet zich blijkbaar door.

Zijn er nog andere elementen naast de doorgeslagen flexibilisering die u ziet als verklaring voor deze evolutie? Ik geef er zelf nog eentje dat niet in mijn vraag zit: ook de coronapandemie heeft allicht, ook hier, een rol gespeeld.

Wanneer zouden we het effect van het beleid dat volgend academiejaar in werking zal treden, kunnen waarnemen? Sommigen zeggen dat je hier al het effect van de nieuwe maatregelen ziet. Dat kan natuurlijk niet want bij die studenten waren ze nog niet van toepassing. Het kan al voortschrijdend inzicht zijn geweest.

Hoe kan er verder worden ingegrepen om de studieduur van studenten zo efficiënt mogelijk te houden?

Ten slotte, de middelbare school waar een leerling naartoe gaat, zou een bepalende factor zijn voor het mogelijke slaagpercentage van een leerling. Hoe kan men ervoor zorgen dat er meer gelijkheid komt in slaagkansen tussen studierichtingen gericht op verdere studies uit dezelfde onderwijsvorm? Als je inderdaad in het aso of het tso een doorstroomrichting volgt, mag je ervan uitgaan dat, wanneer je in die school een diploma behaalt, dat effectief een toegangsticket is dat ervoor zorgt dat je goed kunt starten.

Ik dank u alvast voor uw antwoord.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Enerzijds stellen we vast – en dat is positief – dat steeds meer mensen de weg vinden naar het hoger onderwijs. Die groei is nog altijd niet gestopt. Het afgelopen academiejaar heeft van al diegenen die zijn afgestudeerd in het secundair onderwijs 78 procent zijn weg gevonden naar het hoger onderwijs. Dat is dus weer een stijging, want tien jaar geleden was dat 73 procent. Ook ten opzichte van verleden jaar is er een stijging, die weliswaar minder groot is. De groei blijft in ieder geval doorgaan.

Ons hoger onderwijs is zeer toegankelijk. Er is amper tot geen financiële drempel. Ook op het vlak van de toelatingsproeven is het aantal opleidingen waarbij er een bindende toelatingsproef is, beperkt.

Dat heeft echter ook een keerzijde. We moeten namelijk vaststellen dat er nog te veel drop-out is in het hoger onderwijs. Net daarom hebben we in juni van verleden jaar een decreet goedgekeurd waarin nieuwe maatregelen van studievoortgangsbewaking zijn opgenomen, met als doel te zorgen voor meer studie-efficiëntie en minder frustratie, teleurstelling bij studenten en ouders. Want zij starten wel in het hoger onderwijs, maar uiteindelijk stroomt meer dan een kwart van hen uit het hoger onderwijs uit zonder diploma.

Ik weet niet of er al een aankondigingseffect van de maatregelen speelt, maar je ziet alleszins wel dat het leeft, tenminste als mijn mailbox ter zake enigszins representatief is, want ik krijg daaromtrent wel vrij veel berichten. De boodschap komt in ieder geval aan, en dat is ook goed.

Los daarvan is het ook zo dat verschillende hogeronderwijsinstellingen zelf al bepaalde keuzes hadden gemaakt met betrekking tot die studievoortgang en misschien al wat strenger waren dan de huidige regelgeving.

Met het optimaliseren van de studie-efficiëntie willen we niet enkel ontgoochelingen bij studenten en ouders vermijden en het studiesucces verhogen, het heeft natuurlijk ook een gunstig effect op de kosten die met studeren gepaard gaan, zowel voor de student, de ouders als voor de samenleving.

Met dat decreet willen we verder ook de gemiddelde studieduur verminderen. Twee op de drie studenten doen langer over hun studies. We willen de drop-out verminderen. Ik verwees er al naar dat een kwart van de generatiestudenten het onderwijs verlaat zonder diploma. Ook willen we het studiesucces verhogen door meer structuur aan te bieden en een betere begeleiding.

De meest ingrijpende wijziging ligt in de maatregel waarbij startende studenten in een bacheloropleiding binnen twee academiejaren moeten slagen voor de opleidingsonderdelen van hun eerste inschrijving. Dan nog zijn er altijd vier examenkansen.

Zij kunnen uiteraard wel heroriënteren naar een andere opleiding, die meer aansluit bij hun competenties. We ontnemen dus niemand die kans.

Het is een verplichte maatregel van studievoortgang die alle instellingen moeten toepassen. Maar ook in dezen belet het niet dat hogeronderwijsinstellingen zelf extra maatregelen kunnen treffen.

Anderzijds – want men focust natuurlijk op één aspect van het verhaal – wordt ook de nodige begeleiding voorzien. De maatregelen worden ingevoerd geflankeerd door de nodige begeleiding. Na tegenvallende resultaten na de eerste zittijd moet de instelling verplicht studieadvies geven aan de student en een student heeft ook steeds het recht om een gesprek aan te gaan met een studie- of trajectbegeleider.

Meer en meer studenten combineren studeren met een job of studentenarbeid of met een gezinsleven. Er zijn ook studenten met een bijzonder statuut zoals werkstudenten, topsporters, student-ondernemers, studenten met een functiebeperking enzovoort. Dat heeft uiteraard een invloed op de studieduur, omdat men in zulke gevallen ook nog eens beperktere studiepakketten opneemt.

Maar met het nieuwe decreet wordt ruimte geboden aan de instellingen om in hun beleid rond studievooruitgang ook rekening te houden met die realiteit. Het is decretaal mogelijk om aan die bachelorstudenten een bijzonder statuut toe te kennen, of ook aan hen een geïndividualiseerd traject op maat te kunnen aanbieden. Daardoor kunnen ze ook een beperkter studieprogramma opnemen. Op die studenten zijn de nieuwe maatregelen van studievoortgangsbewaking van toepassing, maar dan wel op het beperkter pakket aan opleidingsonderdelen dat ze opnemen, zodat ze nog voldoende studievoortgang kunnen boeken met een zo minimaal mogelijke verlenging van de studieduur. Aan hen bieden we dus een nodige structuur waarbij we zeggen dat ze eerst de eerstejaarsvakken moeten afwerken en dan de rest, en we zorgen er ook voor dat zij de nodige begeleiding en het nodige advies krijgen. Ook daar gaan we er dus van uit dat de slaagkansen vergroot worden voor die groep.

Zoals gezegd, gaan die nieuwe maatregelen pas in vanaf het volgende academiejaar. De eerste effecten zullen we pas binnen enkele jaren kunnen registreren. Sowieso heb ik al bij die goedkeuring aangekondigd dat we een en ander zullen evalueren na vijf jaar. De nieuwe regelgeving moet voldoende lang in voege zijn, en er moet voldoende data voorhanden zijn vooraleer we relevante conclusies kunnen trekken.

De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) bereidt momenteel een advies op eigen initiatief voor, waarbij wordt aangegeven welke indicatoren zeker worden gehanteerd om te kunnen monitoren wat die effecten zijn van die nieuwe regelgeving. Via dashboards die mijn administratie heeft opgemaakt en ter beschikking heeft gesteld aan de instellingen, kunnen die instellingen ook zelf, op grond van eigen data en beleid, monitoren. Elke instelling heeft dus een dashboard beschikbaar via Mijn Onderwijs, waarbij ze ook de studie-efficiëntie van hun eigen studenten, en dus ook de drop-out, zelf kunnen volgen. Ze kunnen het ook nog eens vergelijken met het Vlaamse gemiddelde, ze kunnen zichzelf daarin dus positioneren.

Met dit decreet geven we dan finaal vorm aan die viertrapsraket waarbij we effectief proberen de studieoriëntatie efficiënter te maken. Eerst heb je Columbus, ten tweede heb je het advies van de klassenraad, ten derde zijn er de starttoetsen met een verplichte remediëring, en de laatste trap is de snelle heroriëntering dankzij dit decreet.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel, minister. Ik denk inderdaad dat we van dit decreet een kans moeten maken, en geen bedreiging. Ik denk dat dat een belangrijke taak is in sensibilisering. Ik zou eigenlijk alle studenten willen oproepen tot de drie belangrijke d's. Doe alle zaken die er zijn om goed te oriënteren; dat gaat over Columbus, starttoetsen, en dergelijke meer. Denk na, want als ik de Columbus zie, dan komen daar soms andere voorstellen uit. De laatste is dan doorzetting, want ook de moeilijkere opleidingsonderdelen zijn er om een bepaalde reden.

Een tweede oproep die we ook moeten doen, minister – en als N-VA vinden we dat zeker goed in het kader van onze kennisregio – is dat het aantal studenten in het hoger onderwijs toeneemt. Dat is goed, maar het is nog belangrijker dat studenten ook effectief hun diploma halen. Ik denk dat ik in oriëntering jammer genoeg nog iets te veel hoor dat sommige leerlingen – vergeef het mij dat ik het op deze manier uitdruk – hun kop zot wordt gemaakt dat ze een master- of bachelordiploma moeten halen, terwijl zij in een zeer sterk beroepsgerichte opleiding zitten. De arbeidsmarkt an sich is dus ook geen foute keuze. Een keuze om naar de arbeidsmarkt te gaan, is er niet een omdat je niet gaat studeren. Neen, het kan ook een positieve keuze of een positief advies zijn dat we geven aan jongeren, dat we aan hen meegeven dat ze klaar zijn om te gaan werken, dat ze willen werken en opgeleid zijn om te werken. Ze mogen dan weten dat, als ze later in hun carrière nog iets anders willen doen, er hier in Vlaanderen nog heel wat opties zijn.

Een derde punt waarvan ik vind dat het ook een rol speelt – het mag geen leidend motief zijn, maar we moeten er wel aandacht voor hebben – is dat door studieverlenging ook in studentensteden de druk op de kotenmarkt nog meer toeneemt. Want hoe meer studenten langer doen over een opleiding, of iemand nu voor twintig studiepunten is ingeschreven, of voor zestig studiepunten, dat kot is bezet. Het is geen leidend motief, het is een gevolg van die flexibilisering.

Minister, ik heb wel nog een vraag. Scholen in het secundair onderwijs leveren natuurlijk leerlingen aan het hoger onderwijs. Bij die datamonitoring lijkt mij dat de VLOR ook een zeer goede terugkoppeling aan de scholen in het secundair onderwijs voorstelt van welk advies ze hebben gegeven, waar die student dan is terechtgekomen, en of die erin slaagt of niet. Die info gebeurt wel al, maar nog niet op een dergelijke doorgedreven en analytische manier. Ik wil toch nog een oproep doen dat we scholen toch iets meer inzicht kunnen geven in die data waar we het net over hebben gehad.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): De cijfers zijn uiteraard niet verrassend. Aan de andere kant wil ik toch wel oproepen om een klein beetje op te letten met zwart-witverhalen met woorden als 'doorgeslagen flexibilisering'. Uiteraard zal de flexibilisering een deel van de oorzaak zijn van de studieduurverlenging. Maar ik denk dat de VLOR ondertussen in zijn rapport 2020 heeft bewezen dat ze niet is doorgeslagen.

Collega Daniëls, we moeten opletten dat we die cowboyverhalen niet veralgemenen. Ik heb zelf zeven jaar in het hoger onderwijs gewerkt. Ik kende uiteraard niet alle studenten en de studenten vertelden mij niet alles, maar de studenten die een vak een jaar later doen omdat ze naar een festival willen? We moeten een klein beetje opletten dat we de studenten niet op die manier afstempelen. Ik denk niet dat er veel zulke studenten zijn.

Voor alle duidelijkheid: ik ben er wel van overtuigd dat we nood hadden en hebben aan sterkere studievoortgangsbewakingsmaatregelen. Het decreet is goed. Het is ook verstandig geweest dat we van het idee van een knip tussen de derde bachelor en de master zijn afgestapt en dat we tijdens het opleidingstraject een vroeger signaal hebben ingebouwd. Minister, ik vind het ook belangrijk dat dat wordt gemonitord. Daartegenover stond ook – en u hebt het zelf aangehaald – het belang van een betere begeleiding. Dat is een belangrijk stuk in het decreet: recht op studiebegeleiding, recht op studieadvies. Vandaar mijn vraag: als je de studievoortgangsbewakingsmaatregelen garandeert en monitort, doe je dat ook met het recht op studiebegeleiding? Wordt samen met de universiteit en hogescholen bekeken of die studiebegeleiding en dat studieadvies worden gegarandeerd? Wordt dat gemonitord? Hebt u signalen dat dat vandaag misschien niet altijd zo is?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat betreft de vraag over de terugkoppeling van de data van het hoger onderwijs, de slaagpercentages en dergelijke: dat zijn we momenteel aan het bekijken. Ik moet erkennen dat er nog wel wat discussie over is omdat dat vervolgens opvraagbaar is. We bekijken nog hoe we dat kunnen kanaliseren. Ook in dezen is er wel een zekere gevoeligheid. Ik probeer daar wel wat draagvlak voor te vinden.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik snap dat er daar enige gevoeligheid voor is. Maar wat voor mij vooral belangrijk is, is dat scholen die vanuit een doorstroomrichting leerlingen adviseren om in bepaalde richtingen verder te studeren, het weten wanneer het vastloopt – soms op iets van taal of soms op iets van wetenschappen of soms op iets van teksten lezen – zodat ze dat kunnen bijsturen, in het belang van de studenten. Het gaat mij vooral om het onderwijskundige. Die informatie moet worden teruggekoppeld, niet om een nieuwe Onderwijskiezer of eender wat daarop te enten.

Collega Warnez, ik gaf gewoon aan dat er vandaag geen onderscheid meer bestaat tussen de redenen waarom je een flexibel traject kunt kiezen. Met andere woorden: er is geen onderscheid tussen een student met een heel zware ondersteuningsnood, een werkstudent of een student die dat doet om weet ik veel welke andere reden – en ik noemde er een. Die hebben allemaal dezelfde rechten. Ze hebben allemaal dezelfde manier waarop ze kunnen flexibiliseren. U verwijst naar uw tijd. In die tijd was het nog iets terughoudender. U schatte dat vier jaar geleden allicht iets matuurder is. Vier jaar geleden, kijk eens aan! Dat is nog niet zo lang geleden. Dan ziet u er in elk geval nog zeer goed uit voor uw leeftijd, collega.

Collega's, het gaat mij om de gelijktrekking. Dat wilde ik aanhalen. Er is geen onderscheid meer tussen de redenen waarom je flexibiliseert. Dat is het

belangrijkste onderdeel van het decreet dat we samen hebben gemaakt: dat we iedereen daarin opnieuw responsabiliseren, zowel de student als de scholen van secundair onderwijs als onze instellingen voor hoger onderwijs, dat je niet studenten aantrekt puur omwille van de aantallen, maar dat je ook goed bekijkt of het juist zit en of er op tijd wordt geheroriënteerd. Dat is ook in het belang van onze graduaten, die, laat ons eerlijk zijn, vandaag nog altijd een beetje onderbelicht blijven, maar die wel kwaliteitsvolle opleidingen zijn. En ook van onze zevende jaren, in alle formuleringen – Se-n-Se (secundair-na-secundair) en andere afkortingen – die ook daarin voor studenten belangrijke stappen kunnen zetten.

Dat neemt niet weg dat het een goede zaak is dat een student die in een aantal vakken niet slaagt en er dan na vier zittijden wel door is, vervolgens zijn traject start. Dan moeten we daar ook absoluut tegen zeggen: 'Doe zo voort!'

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.